

ÁGAZATI TANULMÁNY AZ ÉLELMISZERIPAR HELYZETÉRŐL

(a szociális párbeszéd Phare projecthez)

munkaadói oldal általános anyaga

készült: 2002. január

készítette : Piros László

1. Az ágazat jellege, struktúrája

1.1 A magyarországi élelmiszeripar helyzete

Az élelmiszer,-italipart, valamint tradicionálisan a dohányipart soroljuk a feldolgozóipar élelmiszeripari alágazatába.

Az élelmiszeripar az ország adottságaira tekintettel szakágazatonként eltérő mértékben 100-150 éves múlttal tekint vissza és mindenkor jelentős szegmense volt a magyar gazdaságnak.

Jelenleg a magyar ipar termelésének mintegy 14 %-át adja, s feldolgozó iparon belül a gépipar után a második legnagyobb alágazat. A gazdasági, társadalmi jelentőségét az adja, hogy az élelmiszeripar vásárolja meg a magyar mezőgazdaság ártermelésének közel 75 %-át, s ezzel alapvetően befolyásolja a mezőgazdaság, a magyar vidék fejlődését. Az élelmiszeripar kibocsátásának 80 %-a a belföldi piacra irányul, 20 %-a pedig a külföldi piacokra.

A belföldi értékesítésünk sajátossága, hogy a kereskedelmi hálózatban egy év alatt eladott összes élelmiszeripari termék legalább 90 %-ban hazai termelésből származik. Ez a piaci részesedés a magyar feldolgozóiparon belül lényegében egyedülálló. A külkereskedelem fokozott ütemű liberalizálásával is összefügg, hogy évről- évre nő az import verseny. (Öt-hat évvel ezelőtt az import termékek piaci részesedése még nem volt több 5-6 %-nál.)

Az élelmiszeripari termékek exportja több év átlagában évi 2 md EURO, ami az ország áru-kivitelének alig 6 %-a. Ugyanakkor az élelmiszeripari termékek importját is figyelembe véve az alágazat évi átlagban mintegy 1 md EURO pozitív külkereskedelmi egyenleggel járul hozzá az ország fizetési mérlegének "kiegyensúlyozásához". A termelő ágazatok közül egyedül még a mezőgazdaság az amelyik külkereskedelme érdemi pozitív egyenleget termel.

A magyarországi élelmiszeripar teljesítményét növeli, hogy

- az összes agrárkivitel 75 %-át adja, azaz ilyen magas a feldolgozott termékek aránya,
- a kivitel közel 60 %-a az EU országaiba irányul,
- Európában alig van ország amellyel szemben ne lenne aktív az élelmiszeripari termékeink külkereskedelme.

A realitáshoz az is hozzátartozik, hogy az élelmiszeripar exportja a világ fejlett régióiba az elmúlt 10 évben ugyan nőtt, de ez a növekedés nem kompenzálhatta a volt keleti piacokon elszenvedett piacvesztést.

Az élelmiszeriparunk a rendszerváltást követően nemcsak a külpiacon szenvedett el veszteségeket. A belső piacon a rendkívül magas infláció, az ország gazdasági teljesítményének tartós visszaesése, a vásárlóerő csökkenést okozott, amit egy alapvetően belföldre termelő ágazat érzett meg a legjobban. A közel 30 %-os vásárlás visszaesés hatása még mindig tart.

Összeségében ez a magyarázata annak, hogy az ipar változatlan áron mért termelési szintje 2000-ben csak minimálisan volt nagyobb a 10 évvel megelőző szintnél.

Összehasonlításként, a mezőgazdaság árutermelése ez alatt az időszak alatt mintegy 40 %-kal csökkent.

A két ágazat eltérő irányú fejlődése mögött az élelmiszeripar sikeres strukturális átrendeződése, az állami tulajdon magánosításának gyors üteme, s nem utolsósorban a privatizációban a nemzetközi piacvezető cégek kitüntetett szerepvállalása a meghatározó.

Jelenleg az élelmiszeripari alágazat jegyzett tőkéjének 65 %-a van külföldi tulajdonban. Ezen belül abszolút meghatározó a nemzetközi vállalatok súlya.

Közvetlen állami tulajdonban a jegyzett tőke mintegy 1 %-a van.

A strukturális átrendeződés sikerét jelzi, hogy amíg egyfelől a hagyományos élelmiszeripari szakágazatokban kapacitás felesleg keletkezett, amit jelentős társadalmi, regionális feszültségek közepette állami segítség nélkül nagyrészt a külföldi tulajdonú társaságok szüntettek meg, addig igen jelentős magas hozzáadott értéket termelő új kapacitások is létrejöttek. Új szakágazatok születtek. (jégkrém , maláta, snack, ételízesítő-levesporok, dresszings, öntetek stb .) Jelentős fejlődés következett be a húskészítmények, a tejtermékek gyártásában is, s megújult az egész ipar termelési szerkezete és csomagolás kultúrája. Ez a folyamat azonban még nem fejeződött be.

Az EU csatlakozáshoz közeledve, a szabad-kereskedelem kiteljesedése fogja a folyamatot lezárni.

Az elmúlt 10 év alatt új szakágazatok születtek, mint például snack-gyártás, a jégkrém-gyártás, ételízesítők ,levesporok ,dresszings gyártása, önálló szakágazattá fejlődött az üdítőitalipar, az ásványvíz palackozás, a hobbiállat eledel gyártás. Jelentős mértékben nőtt a hús, baromfi hús készítmények gyártása és megújult az egész ipar csomagolás kultúrája.

A fejlődést, a változást jelentős fejlesztések alapozták meg.

Az elmúlt 10 évben az élelmiszeriparban megvalósított döntően technológiai célú beruházások miatt az iparág egészét tekintve a működő technológiai berendezések átlagos életkora alig több öt évnél. (Természetesen azonban, hogy az átlag mögött szélsőséges szóródás húzódik meg. Jellemző, hogy a magyar tulajdonban lévő cégek esetében az elmúlt 10 évben még a pótlásra sem volt mód. Szakágazatonként is rendkívül nagy a szóródás.)

1.2 Versenyképesség

A fejlesztések, a strukturális átrendeződések, a hagyományos szakágazati teljesítmények visszaesése következtében 10 év alatt az élelmiszeriparban foglalkoztatottak száma becsléseink szerint közel 60000 fővel csökkent.

Jelenleg az összes élelmiszeripari termék előállításban a vállalkozások mintegy 152 ezer főt foglalkoztatnak. Ez a szám azonban a termeléssel összevetve számos, még meglévő problémára utal. Így többek között:

- nemzetközi összevetésben az egy foglalkoztatottra jutó termelés alacsony, az EU átlagától kb. 20 %-kal marad el,
- ezt magyarázza azonban az is, hogy ágazatunk tevékenységi szerkezete sem átlagos, még mindig magas a közvetlen mezőgazdasági termék-feldolgozó szakágak súlya,
- a lakosság fizetőképessége még nem képes tolerálni a magasabb feldolgozottságu termelést.

Mindezek ellenére a magyar élelmiszeripar versenyképessége nem rossz ! Az EU élelmiszeriparának átlagában a termelés bruttó hozzáadott érték hányada átlagosan 22-23 %. Nálunk ez az arány 20-21 %, tehát a különbség nem nagy, nem behozhatatlan. Ugyanakkor a magyar élelmiszeripar kibocsátásának 66 %-át adó legnagyobb 100 cégnél ez az arány közel 30 % ! Ebből is látszik, hogy a gond alapvetően a kis és közepes méretű vállalkozásoknál van.

1.3 Vállalkozások száma, koncentráció

Ágazatunkban 2000. dec. 31.-én 8378 vállalkozás működött. Ebből: 3083 jogi személyiségű társas vállalkozás, 1395 a jogi személyiség nélküli társas vállalkozás és 3900 egyéni vállalkozás.

Az összes vállalkozás 80,4 %-a 5 főnél kevesebb alkalmazottat foglalkoztat, s ennek a körnek az ágazat teljes bruttó termeléséből való részesedése 3,1 %.

Ugyanakkor az összes vállalkozásnak csak 46,9 %-a készít társasági adóbevallást. A kettős könyvvezetésű vállalkozások száma 2959 és ennek a körnek a termelési értékből való részesedése 96 %.

Ezért elemzésünkben az 5 főnél többet foglalkoztatottak, és a kettős könyvvezetésűek adataira támaszkodunk.

A kettős könyvvezetésű vállalkozások átlagos adatai :

Egy vállalkozásra jutó	
- foglalkoztatottak száma	40 fő
- éves nettó árbevétel	623 millió Ft (2,5 millió EURO)
export hányad	19.3 %
- saját tőke	207 millió Ft (0,8 millió EURO)
- adózás előtti eredmény	25 millió Ft (0,1 millió EURO)

A 2000. év átlagos adatai világosan mutatják, hogy az élelmiszeriparra alapvetően a kis és közép vállalati struktúra a jellemző. (Ez természetesen kihat a munkavállalók szervezettségére is !)

A vállalkozásoknak csak 13 %-a, 385 cég foglalkoztat 50 főnél többet, ezen belül a zöm az 50-249 létszám-kategóriába tartozik (2841 cég). 250-499 között a cégek 1,9 %-a, azaz 56 cég van. 500 főnél többet foglalkoztatott cégek aránya 1,5 %, azaz 62. E két utolsó kategória együttesen több mint 70 %-át adja az ipar termelésének. Ez a vállalkozói kör foglalkoztatja a kettős könyvvezetésű cégek foglalkoztatottjainak (118,3 ezer fő) legalább a 65 %-át, azaz közel 70000 főt.

A kis cégek piaci esélyei nem jók. A globalizáció körülményei között versenyhátrányban vannak az erőforráshoz jutásban, valamint a koncentrált kiskereskedelem hálózatán keresztüli értékesítésben.

Az élelmiszeripari vállalkozások koncentrációját jól jellemzi a mellékelt 100-as toplista.

A magyarországi cégeket is évről évre érinti a nemzetközi szintű vállalatfelyvásárlás, a fúziós trend, valamint a közép-európai regionális kapacitás építés, vállalat átszervezési hullám.

Az ágazat vállalkozásait a közel jövőben rendkívüli mértékben fogja érinteni az élelmiszerbiztonsági , valamint a környezetvédelmi követelményeknek való megfelelés, illetve annak számonkérése. A kis vállalkozások közül több ezerre tehető azoknak a száma akik még nem alkalmazzák a kötelező HACCP rendszert.

1.4 Eredményesség

Az árbevétel arányos adózás előtti eredmény 2000. évben 4,03 % volt, 35 %-kal alacsonyabb mint a magyar ipar átlaga !. Az alacsony eredmény tartalom főleg a rendkívül magas kölcsön forrással, illetve a kereskedelemnek a fogyasztói árak alakulásától lefelé eltérített beszerzési árpolitikájával függ össze.

A magas kölcsöntőke hányad miatt például a bank-költség egy évben kiteszi az adózás előtti eredmény 54 %-át !

Az élelmiszer árólló nyílása pedig 2000. ben legalább 25 milliárd Ft bevétel kiesést okozott, ami az eredmény 34 %-nak felel meg.

Az élelmiszeriparban 2000-ben az átlagos havi bruttó keresetek 17,8 %-kal nőttek, melynek forrását nagyrészt (95 %) a termelékenység növekedése adta, ezért a 100 ft termelési értékre vetítve a személyi jellegű költség folyamatosan csökken és már nem éri el a 12 Ft-ot.

Kedvezőtlen jelenség, hogy 2000.ben 1186 vállalkozás volt veszteséges, s a veszteség mértéke 32 milliárd Ft volt. Igen kedvezőtlen az is, hogy a veszteség 55 %-át a külföldi tulajdonban lévő cégek termelték ki, s a veszteség 42 %-át az 500 főnél többet foglalkoztatott cégek adták.

Kedvező azonban, hogy a nyereséges vállalkozások az adó megfizetése után több, mint 60 milliárd Ft-ot forgattak vissza vállalkozásaikba. Ezen felül 36 milliárd Ft osztalékot is fizettek.

Az áttekintés az iparágról átlagos képet ad, de a valóság gyártási ágazatonként, vállalkozás-méret szerint rendkívül nagy szóródást mutat, amit a három szakági melléklet is példáz.

2. Érdekképviseleti struktúra

2.1 Gazdasági érdekképviseleti rendszer

Az élelmiszeripar vállalkozásai az agrár-piac szabályozás sajátossága, a nemzetközi tapasztalatok alapján Magyarországon a szakmai , ágazati érdekeinek megjelenítésére, érvényesítésére a tevékenységi szerveződést és nem a térségi elvet választotta. Előfordul azonban a méret szerinti szerveződés is.

Mindezek alapján majdnem minden szakágazatban működik önálló jogi személyiségű országos szakmai szövetség, egyesülés. A működő szervezetek mindegyikének alapokmánya deklarálja a gazdasági, szakmai érdekképviselet mellett a munkaadói érdekképviseletet is, de az élelmiszeripar elmúlt 10 évében a szakmai szövetségek tagjaik elvárásai alapján a fő hangsúlyt a tevékenység közgazdasági, jogszabályi feltételeinek javítására helyezték.

Az élelmiszeriparban működő érdekképviseleti szervezetek:

Magyar Húsiparosok Országos Szövetsége/+
 Hús Céh
 Tejipari Egyesülés/+
 Magyarországi Tartósítói Szövetség/+
 Magyar Hűtőipari Szövetség /+
 Száritmány- gyártók Szövetsége
 Gabona Feldolgozók és Kereskedők Országos Szövetsége
 Hobbi-Állateledel Gyártók Szövetsége/+
 Sütőipari Egyesülés/+
 Magyar Pékek Ipartestülete
 Cukoripari Egyesülés /+
 Magyar Édesség-gyártók Szövetsége/+
 Magyar Cukrárszok Ipartestülete
 Margarin- gyártók és Kereskedők Szövetsége
 Magyar Borgazdasági Szövetség /+
 Magyar Sör-gyártók Szövetsége /+
 Magyar Szeszipari Szövetség és TT /+
 Pálinkafőzők Országos Egyesülete /+
 Magyarországi Údítóital-, Gyümölcsle-, Ásványvíz-gyártók Szövetsége/+
 Ásványvíz-gyártók Szövetsége és TT
 Magyar Dohányipari Szövetség /+

A megjelölt szakmai szervezetek, valamint egyéni vállalatok alkotják az Élelmiszerfeldolgozók Országos Szövetségét..(ÉFOSZ) Az ÉFOSZ reprezentációja termelési értékből való részesedést tekintve 78 %.

A gabona, az ásványvíz, a margarin , a kis és közepes húsipari vállalkozásokat tömörítő Hús Céh nem tagja az ÉFOSZ föderációjának. Ugyanakkor több tagjuk az ÉFOSZ-nak is egyéni tagja..

Az ÉFOSZ alapító tagja a Magyar Munkaadók és Gyáriparosok Országos Szövetségének, s országos kérdésekben az MGYOSZ rendszerén keresztül vesz részt a munka világát érintő érdekegyeztetésben.

Az ÉFOSZ-MGYOSZ rendszer reprezentációja 85 %, mivel több olyan élelmiszeripari vállalkozás is van akik nem tagjai az ÉFOSZ rendszerének, de tagok az MGYOSZ térségi szervezeteinek.

Sok élelmiszeripari vállalkozás, (főleg a sütőiparból és a pálinkafőzők , száraztésza gyártók, tartósított lisztesáru gyártók, mini söröződé, olajütők stb táborából, más országos föderációnak is tagja, sok a kettős tag is. Így a Vállalkozók és Munkaadók Országos Szövetségében, az ipartestületekben, a gazdasági , kereskedelmi kamarákban, az IPOSZ-ban, az Agrármunkaadók Szövetségében, az ÁFEOSZ-ban is sok élelmiszeripari vállalkozás van.

A gabona szövetség viszont nem tartozik egyetlen országos föderációhoz sem, de együttműködik az ÉFOSZ-al.

Az élelmiszeripari szakági szövetségek a legtöbb esetben tagok a megfelelő európai szakmai szövetségeknek.

Az ÉFOSZ, mint nemzeti szövetség 1993 óta társult tagja az Európa Unió élelmiszer és italipari konföderációjának a CIAA-nak, valamint a Budapesten megalakult Élelmiszeripari Világszövetségnek, melynek Európán kívül a 12 legnagyobb élelmiszeriparral rendelkező ország szövetsége is tag. Ezekre a szervezetek azonban nem igazán a munkaadói megközelítés jellemző !

A CIAA szervezetében az EU országainak nemzeti élelmiszeripari szövetségei a tagok. Ugyanakkor az európai szakmai szövetségek, valamint több nemzetközi nagy vállalat társult tagok és képviselőik részt vesznek a CIAA szakmai munkabizottságaiban, az elnökség munkájában is.

Az ÉFOSZ és a szakmai szövetségek így kettős kötést hoztak létre az EU élelmiszeripari érdekképviseleti rendszerében.

2.2 Ágazati szintű érdekegyeztetés

Az ÉFOSZ és az ágazati szakszervezeti szövetség az ÉDOSZ az évtized elején megállapodott egy ágazati szintű kollektív szerződés kimunkálásában, illetve annak elfogadásában. A közös munka- bizottság eredményes munkát végzett, de

mégsem jött létre a megállapodás, mivel az ÉFOSZ-t a tagjai nem hatalmazták fel az élelmiszeripar egészét átfogó megállapodás megkötésére, de egyetértettek abban, hogy támogassuk az élelmiszeriparon belüli szakmákban a középszintű kollektív szerződéses rendszert.

A föderáció közgyűlése visszatérően úgy foglalt állást, hogy amíg a gazdasági átrendeződés tart, a piacgazdaság játékszabályainak finom-hangolása nem fejeződik be, s az infláció nem csökken le az EU átlagának szintjére a munkaadók és a munkavállalók kapcsolata alapvetően vállalati kategória.

Ezt követően a hangsúly a szakágazati szintű kollektív szerződésekre, valamint a vállalati szintre helyeződött.

Ismereteink szerint a vállalati szinteken megkötött kollektív szerződések az iparban az öt főnél többet foglalkoztatott létszám (126 ezer Fő) mintegy 65 %-át fogja át.

Kevesebb ennél a szakágazati szintű megállapodás. Ismereteink szerint összesen négy-öt szakágazatban kötöttek megállapodást (sütő, hús, cukor, malom, növényolaj) Ebből két szakma rendszerét a melléklet mutatja be.

Az ÉFOSZ és a szakszervezeti föderáció az elmúlt években közösen arra törekedett, hogy gazdasági téren jöjjön létre a háromoldalú társadalmi párbeszéd fóruma, az **ÉLELMISZERIPARI ÉRDEKEGYEZTETŐ TANÁCS**.

Ehhez a kormányzat 1997-ben partner volt és a tanács meg is alakult. Három oldal helyett a tanácsnak négy oldala lett. /kormány, munkaadók, munkavállalók, hivatásrendű szervezetek/ A tanács ügy és eljárás renddel rendelkezik, plenáris üléseken, illetve oldalankénti koordinációs szabályzattal rendelkezik. Az oldalak tömörítették az összes lehetséges szervezetet, s minden oldalnak megvan a vezető koordinátora és ügyvivője.

Két éves működés után azonban a kormányzat (FVM) 1998 nyarától kezdve kiszállt a rendszerből, így a tanács működésképtelen.

Az agrártörvény létrehozta az Agrárgazdasági Tanácsot melyben tagok az élelmiszeripari munkaadók (ÉFOSZ) és a munkavállalók is. Ez a tanács évente egyszer ülésezik az éves költségvetés elfogadása előtt, azzal, hogy a miniszter parlament előtti beszámolóját értékelje és javaslatot tegyen a parlamentnek. A kétéves költségvetésre való áttéréssel az érdekképviseltek számára ez a lehetőség is megszűnt !

Mindezek alapján a gazdasági érdekképviseltek döntően azokat az egyeztető fórumokat tudják felhasználni amit az agrárrendtartási törvény biztosít. (Terméktanácsok, Agrárrendtartási Tárcaközi Bizottság.) Ez utóbbiban a korábbiakhoz képest az érdekképviselteknek szavazati joguk már nincs.

Hasonló a helyzet az Integrációs Tanácsban is.

Ma lényegében a törvényjavaslatok, kormány-előterjesztések, rendeletek véleményezése és a kijáró lobbizás, s a nyilvánosság az érdekképviseltek mozgásteré.

2.5 Az élelmiszeripar és az EU csatlakozás, problémák, javaslatok

A magyarországi élelmiszeripar tevékenységét az élelmiszertörvény és annak végrehajtási rendelete, valamint számos miniszteri rendelet, s nem utolsósorban három kötetes Élelmiszer Könyv szabályozza.

A szakmai törvényeink harmonizáltak, sőt az új EU rendelkezések átvétele is naprakész. Élelmiszeripart érintő kérdésben a magyar kormány egy-két derogációs igényt jelentett csak be.

Nagy lépéseket tettünk az élelmiszerhigiéniai, az élelmiszerbiztonsági követelményeknek való megfelelésben is.

Fő gond, hogy a követelményeink sok esetben keményebbek az EU előírásainál, de a magyar ellenőrző hatóságok kapacitása nem kielégítő, ezért különösen a kis vállalkozások esetében a követelményeknek való megfelelés számonkérése nem teljes.

A kis vállalkozások jó része akkor szembesül a követelmények meglétével, amikor a hatóságok szembesítik őket azokkal. Nagyfokú ebben a körben az információ hiány, ezért az ÉFOSZ egy Phare project keretében sorozatot indított egy-egy szakma JÓ HIGIÉNIAI GYAKORLATA témakörben, átvéve az EU szakmai szövetségeinek eredményeit, útmutatóit.

A farmtól a fogyasztó asztaláig megjelenő új vertikális élelmiszerbiztonsági követelmény gyenge pontja a mezőgazdaság és a kereskedelem. Egyik ágazatban sem született meg a jó termelési, kereskedelmi gyakorlat és a jó higiéniai gyakorlat intézménye, s így féltő, hogy az ipari erőfeszítések hiábavalóak.

Az iparban várhatóan még ez év első felében kötelező lesz a címkéken tájékoztatni a fogyasztót, hogy a felhasznált nyersanyagot melyik termelőtől vásároltuk.

Működik az Élelmiszerbiztonsági Tanácsadó Bizottság, melyben az ÉFOSZ rendes tag, s ebben az évben felállításra kerül az Élelmiszerbiztonsági Hivatal is.

Az élelmiszeripar aktuális problémája a környezetvédelem. Ezen belül a csomagolási hulladék csökkentése, az újrahasznosítás vár megoldásra.

A jelentős terhet adó csomagolási termékdíj-rendszer nem váltotta be a reményeinket, mivel az adók módjára az állam által beszedett termékdíjából minimális összeg jutott a szelektív gyűjtés rendszerének kiterjesztésére, az újrahasznosításhoz szükséges feldolgozó kapacitások megépítésére, az érdekeltség megteremtésére.

Ezért az ÉFOSZ fő törekvése, hogy a hazai törvények tegyék lehetővé az ipari összefogást, a kötelező termékdíj rendszer egyidejű megszüntetésével.

A magyar ipar közvetlenül és a CIAA-én keresztül is részt vesz a BAT követelmények EU szintű kimunkálásában.

A csatlakozás előtt kiemelt feladat a környezeti erőforrásokkal való gazdálkodás eredményességének javítása. Ez a levegő, a talaj, a felszíni és felszín alatti vizek terhelhetőségében jelent rendkívül nagy fejlesztési feladatot. Az ipar ezt saját forrásból

képtelen megoldani. Különösen akkor ha a kormányzat a kommunális szennyvízkezelés ügyét úgy is előakarja segíteni, hogy az élelmiszeripar által korábban létrehozott a települések szennyvízkezelését “megoldó” művekből kiszorítja az ipart és arra ösztönzi, hogy saját műveket hozzunk létre.

Ehhez a feladathoz az ipar vállalkozásainak ereje nem elégséges. Mindenképpen szükséges, hogy az állam támogatással ösztönözze a szükséges beruházásokat.

A KAP rendszer átvételében is óriásiak a lemaradások. Az ipar versenyképességét érintő agrártámogatási rendszerekben még nem sikerült átveteni a KAP filozófiáját, módszereit is csak nyomokban.

A kollektív agrármarketing rendszerében sem léptünk abban előre, hogy a magyar tulajdonú cégek olyan márkáépítést végezzenek, ami nélkülözhetetlen az egységes EU piacon, de a magyar piacon is egyre inkább a sikeres helytálláshoz. Ezzel szemben óriási ütemben nő a jellegtelen áruházi márkák súlya a termelői márkák rovására.

A termelő cégek nagy gondja, s évente rendkívül nagy veszteségeket szenvednek el attól, hogy a gyártók és a kereskedők közötti kapcsolatokat se a versenytörvény, se a kereskedelmi törvény nem, illetve igen hézagosan szabályozza. (fizetési határidők, beszerzési ár alatti értékesítés, árajánlati különbségtétel a kereskedő társaságok irányában aszerint, hogy azoknak milyen a funkciójuk és hol van a működési területük stb.)

Különösen nehezményezik a gyártók, hogy amíg a kormányzat ösztönzi a kereskedőket, hogy beszerzési társaságokat hozzanak létre, addig a magyar versenytörvény tiltja a gyártóknak a kínálat-egyesítő társaságok szervezését. Mára olyan helyzet jött létre, hogy 6-7 beszerzési társaság kezében van a teljes élelmiszer beszerzés több mint 80 %-a.

A kínálat egyesítő összefogás pedig elengedhetetlen ahhoz, hogy a kis és közepes méretű zömmel magyar tulajdonú társaságok talpon maradjanak és a csatlakozás után is jelentős piaci szereplők legyenek. Ellenkező esetben meg kell elégedniük a helyi, kis és közepes települések kínálta piaci lehetőséggel. Ehhez is azonban termékváltásra, fejlesztésre van szükség. Esélyt csak a helyi gasztronómiai hagyományokra, a bio termékek előállításában találhatnak, mivel a kereskedelmi hálózatok az egységes kínálatukkal rövid időn belül elérik a kis régiók központjait is.

A kereskedelem egységes kínálata beszállítói oldalon márkát, minőséget, nagy mennyiséget követel, s ebben a kicsik, közepesek kevésbé állhatják a versenyt a nagy gyártó cégekkel. A nagy gyártó cégek kontinentális méretekben racionalizálják leány vállalataik kapacitását, termék szerkezetét, hogy a kereskedelem óriási ütemű koncentrációja által kiváltott kihívásnak megfeleljenek.

Mindezek a folyamatok jórészt függetlenek az EU csatlakozásunktól. Ezek a globalizációval, valamint az egyetemes élelmiszerbiztonsággal, környezetvédelemmel függenek össze. A felvázolt problémákat magunkért kell megoldani, amiben viszont az EU csatlakozás is segít. Segít, mert kényszerít a normáknak való mielőbbi megfelelésben, segít mert már a csatlakozást megelőzően a SAPARD és más előcsatlakozási alapok forrásaival ösztönzi a felzárkózást.

Az élelmiszeripar gazdasági, társadalmi és politikai súlya azt igényelné, hogy például a “Széchenyi “ terv kereteiben egy az idegenforgalomhoz hasonlóan, egy ágazat-

specifikus program segítené az élelmiszeripar éves teljesítményének 30-35 %-át adó, a munkavállalók 35-40 %-át foglalkoztató döntően vidéki telephelyű 8200 kis és közepes vállalkozást.

Az ágazat jelenlegi helyzetének részletes bemutatását a melléklet tartalmazza. A három szakágazat (sütőipar, cukoripar, gyümölcs-zöldség feldolgozás) helyzetfeltáró anyaga , mint munkaadói vállalat külön került leadásra, s azok az ágazat egységes tanulmányában is hasznosulnak !

**AZ ÉLELMISZERIPAR 2000. ÉVI
TELJESÍTMÉNYÉNEK ÉRTÉKELÉSE**

TERMELÉS

Az öt főnél többet foglalkoztató jogi személyiségű vállalkozások a megelőző évhez képest változatlan árakon **6,2 %-kal** növelték termelésüket.

Az iparág az elmúlt három év növekvő termelésével pótolta a “Bokros-csomag” és az orosz pénzügyi válság miatti igen jelentős termelés-kiesést.

Termelés alakulása változatlan árakon		
ÉV	változás %-a megelőző évhez viszonyítva	a változás %-ban 1995-höz képest
1996	99,6	99,6
1997	92,8	92,4
1998	101,0	93,4
1999	102,6	95,8
2000	106,2	101,7

A 2000. évi termelésnövekedést 6,3 %-os belföldi és 5,4 %-os export bővülés alapozta meg.

Folyó árakon a termelés 20,1 %-kal nőtt. **A termelői árak 13,1 %-kal** növekedtek

A jelentős növekedésen belül csökkent a hús és baromfifeldolgozás, a finomított étolaj, a jégkrém, a használati élelmiszer, a cukor, az édesség, az etilalkohol, a dohánygyártás kibocsátása.

/ A szakági adatok tájékoztató jellegűek, mivel számos jelentős vállalkozás nem a főprofilja szerinti szakágba van besorolva. Így például a Globus RT a húsfeldolgozó szakágba van sorolva./

A bemutatott adatok az élelmiszer és dohányipar teljes termelésének 93,4 %-át fedik le, mivel

- az öt főnél kevesebbet foglalkoztató vállalkozások részesedése: 3,1 %
- más nemzetgazdasági ágazatba sorolt vállalkozásoké pedig: 3,5 %.

Az élelmiszer- és dohányipar **teljes termelése - folyó áron - 1720 milliárd Ft volt 2000-ben.**

Ezzel iparágunk részesedése a magyar ipar termeléséből 13,8 %. / 1995-ben az élelmiszeripar volt a legnagyobb iparág 22 %-os részesedéssel. Mára a villamosgép és műszergyártás, valamint a járműgyártás is megelőzi iparunkat./

FOGLALKOZTATÁS, TERMELÉKENYSÉG

Az öt főnél több alkalmazottat foglalkoztató vállalkozásoknál **2000-ben 122759 fő dolgozott, ami 5,2 %-kal volt kevesebb, mint 1999-ben.**

A részmunkaidős alkalmazottak foglalkoztatása több mint 8 %-kal csökkent.

A termelékenység az 1999.évi 5,5 %-os növekedésével szemben 2000-ben 12 %-kal nőtt, ami jelentős mértékben segítette az eredmény javulását.

2000-ben 17,8 % volt az átlagos havi bruttó kereset növekedése, melynek 95 %-át fedezte a létszámcsökkenés.

A jelentős termelékenység javulás azonban 6,3 % ponttal elmaradt a magyar ipar egészének teljesítményétől, s ez további hatékonysági tartalékokra hívja fel a figyelmet!

VÁLLALKOZÁSOK SZÁMA, KONCENTRÁCIÓ

Ágazatunkban 2000 dec. 31.-én **8378** vállalkozás működött.

Ebből :

- a jogi személyiségű vállalkozások száma 3083
- a jogi személyiség nélküli vállalkozások száma 1395
- az egyéni vállalkozások száma 3900

Az ágazatunkba sorolt összes vállalkozás 80,4 %-a 5 főnél kevesebbet foglalkoztat, s termelési részesedésük 3,1 %.

Az összes vállalkozás 46,9 %-a készít társasági adóbevallást /3929/. A kettős könyvvezetésű vállalkozások száma 2959. Ez a kör adja az ágazat termelésének 96 %-át!

/Mindezek figyelembevételével a továbbiakban a kettős könyvvezetésű, illetve az öt főnél többet foglalkoztató vállalkozások adataira támaszkodunk./

Koncentráció alakulása a foglalkoztatottak száma és a nettó árbevétel alapján.

M e g o s z l á s (%)				
Kategóriák	vállalkozások	nettó árbevétel	saját tőke	adózás előtti eredmény
10 fő alatti alkalmazott	58,0	3,0	3,6	3,9
10-49 fő közötti alkalmazott	29,0	10,8	8,4	7,6
50-249 fő közötti alkalm.	9,6	23,4	18,8	23,3
250-499 fő között	1,9	19,0	25,8	29,7
500 fő feletti alkalmazott	1,5	43,8	43,4	35,5
Egy vállalkozás átlagos adatai				
foglalkoztatottak száma	40 fő			
éves nettó árbevétel	623 millió Ft			
ebből: export hányad	19,3%			
rendelkezésre álló saját tőke	207 millió Ft			
adózás előtti eredmény	25 millió Ft			

Ez az átlagos méret a globalizáció körülményei között a piacra jutásban, a kölcsön forráshoz, valamint a támogatáshoz jutásban versenyhátrányt jelent még a belföldi piacon is.

A koncentráció a nettó árbevétel nagysága szerinti kategorizálással valamivel kedvezőbb képet mutat.

M e g o s z l á s (%)		
Árbevétel kategóriák	Vállalkozások száma	Nettó árbevétel
3 milliárd Ft alatt	95,7	32,2
3-5 milliárd Ft között	1,6	5,3
5-10 milliárd Ft között	1,0	10,4
10-20 milliárd Ft között	1,1	25,0
20 milliárd Ft felett	0,6	27,1

1 milliárd Ft éves nettó árbevétel alatti vállalkozások: az összes vállalkozás 91 %-a, átlagos árbevételük alig éri el a 100 millió Ft-ot.

TULAJDONVISZONYOK

Az élelmiszer és dohányipar vállalkozásainak jegyzett tőkéjének értéke 2000. dec.31-én 393,1 md Ft volt.

A jegyzett tőkéből:

- 62,8 % volt közvetlen külföldi tulajdonban,
- 22,9 % volt belföldi társasági tulajdonban,
- 10,0 % volt belföldi magánszemélyek tulajdonában,
- 3,2 % volt szövetkezeti és egyéb tulajdonban,
- 1,1 % volt közvetlen állami tulajdonban

A valóságos helyzet ettől a külföldi és az állami tulajdonnál eltér, mivel a belföldi társaságokban /bankok, befektetési alapok stb./ igen jelentős a külföldi és az állami tulajdon is, ami a közvetlen tulajdonlásban nem jelenik meg.

A 35 % feletti külföldi tulajdonú hányadú vállalkozások száma 403 ! Ezen vállalkozások kezében van az iparági jegyzett tőke 70 %-a, ők realizálják az árbevétel 57 %-át, az adózás előtti nyereség 74 %-át, ők foglalkoztatják az alkalmazottak mintegy 63 %-át.

A 10 milliárd Ft nettó árbevételnél nagyobb teljesítményű cégek összes árbevételéből a külföldi tulajdonban lévők részesedése 75 %.

/ A külföldi tőke szerepe abszolút meghatározó a dohány, a sör és maláta, az édesség, a cukor, az izocukor, a kávé, a tea, a növényolaj, a margarin, a jégkrém, a snack, ételízesítők, levesporok, az üdítőitalok, gyümölcslevek, ásványvizek gyártásában. Meghatározó a szerepük a tejtermékek, a hobbi állat eledel, a pezsgő gyártásban, a szesz, ecet, élesztő, keményítő gyártásban is. Jelentős, de még nem meghatározó a szerük a hús és baromfifeldolgozásban, a zöldség-gyümölcs feldolgozásban a malom és takarmánygyártásban, a borászatban.

A külföldi tulajdon szerepét kiemeli, hogy az általuk irányított vállalkozások döntő többsége a nemzetközi szervezetbe integrált leányvállalat, ahol máris érvényesül az adott nemzetközi cég normarendszere.

Ugyanakkor, hatásuk kisugárzódik, hozzájárulnak a belföldi tulajdonú cégek fejlődéséhez, versenyképesség szempontjából fontos marketing, vállalatvezetési módszerek terjesztéséhez, az élelmiszerbiztonsági elkötelezettség átvételéhez.

Fontos momentum az is, hogy a nemzetközi cégek profil-tisztítása lehetőséget kínált számos magyar tulajdonban lévő kis közepes vállalkozásnak a fejlődésre, amivel igen sok cég élt is.

Ez a folyamat eredményezte, hogy sok szakágazatban nőtt ki olyan vállalkozás, amelyek már eredményesen képesek versenyezni a nagyokkal.

ÉRTÉKESÍTÉS

Az elmúlt 10 év trendje 2000-ben is folytatódott. Változatlan áron az iparág termelése lényegében megegyezik az értékesítéssel, azaz **az iparág üzletre, piacra és nem készletre termel.**

Ez a kedvező trend 2001-ben megtörni látszik, mivel az első tíz hónap adatai alapján a termeléstől elmaradt az értékesítés !

AZ ÉRTÉKESÍTÉS SZERKEZETE

Az élelmiszeripart jelentős aktív deviza kitermelő ágazatnak ismerik, ami tény ugyan de az ipar számára a belföldi értékesítés súlya miatt / 80,8 % / a hazai piac fizetőképessége a döntő.

Az iparág termelésének változását alapvetően a belső piac motiválja!

BELFÖLDI PIAC

A megelőző évhez képest a belföldi értékesítés

- változatlan áron 6,3 %-kal nőtt
- folyó áron 19,5 %-kal.

Az áremelkedés mértéke 12,4 % volt.

A növekedés motorja azonban nem a lakossági fogyasztás volt, ugyanis az élelmiszer kereskedelemben 2000-ben változatlan áron 3,6 %-kal kevesebb élelmiszert adtak el mint 1999-ben.

A belföldi értékesítés növekedése a 26 %-os termelő célú értékesítésből adódott!

A belföldi értékesítésen belül 2000-ben 43 %-ra nőtt a termelő célú értékesítés aránya és csak 57 %-ot tett ki a közvetlen lakossági fogyasztásra való értékesítés.

A termelő célú értékesítésen belül az állattenyésztés teljesítményével összhangban a mezőgazdasági felhasználást szolgáló értékesítés kismértékben csökkent, de nagymértékben nőtt az élelmiszeripar belső felhasználása.

Ez több mint figyelemreméltó, mivel az összes belföldi értékesítésen belül az iparág saját belső felhasználása már 25 %.

Ez a feldolgozottsági fok növekedésével függ össze és jelzi az iparágon belüli gazdasági kapcsolatok erősödését is. Ez az arány 1998-ban még csak 19 % volt !

Ezzel egyidejűleg sajnos folyamatosan veszít jelentőségéből a mezőgazdaság, mint az ipar felvevőpiaca. Az összes belföldi értékesítésen belül a mezőgazdaság felé való termelő célú értékesítés súlya ma már csak 12 % !

/Az ipar és a mezőgazdaság kapcsolatának változását jelzi az is , hogy a rendszerváltást megelőzően az ipar a mezőgazdasági termékek alig több mint 50 %-át vásárolta fel és az ipar teljes költségén belül a mezőgazdasági anyagok súlya több volt mint 60 %. Az elmúlt 11 év alatt ez az arány teljes mértékben átrendeződött. Ma a mezőgazdasági árutermelés több mint 70 %-át az ipar hasznosítja, de a költségeinken belül ez a ráfordítás már alig 33 % ! /

Mindez azt mutatja, hogy a kölcsönös függés, az egy hajóban evezünk helyzete megváltozott !

A lakossági fogyasztást szolgáló belföldi értékesítésnél is új, egyre erősödő jelenséggel szembesülnek az ipar vállalkozásai.

A lakossági célú értékesítésünk volumenét, szerkezetét, árszintjét egyre inkább a nagy élelmiszer-kereskedelmi láncok, beszerzési társaságok aktuális üzletpolitikája határozza meg és nem a lakosság fizetőképes kereslete. / A láncok és beszerzési társaságok kezében van az ipar lakossági fogyasztási célú értékesítésének a 80 %-a./

Az elmúlt két évben a lakosság reálkeresetének növekedése , az infláció közel azonos volt, a kereskedelemben eladott élelmiszerek mennyisége azonban 1999-ben 6,9 %-kal nőtt, de 2000-ben 3,6 %-kal csökkent.

Az élelmiszerek kiskereskedelmi árainak növekedése mind a két évben alacsonyabb volt az átlagos inflációnál.

Döntő tényező , hogy az élelmiszer árólló miként alakult./ kisker. árak növekedése/kisker beszerzési árnövekedése /

Év	1999	2000
átlagos infláció	110,0 %	109,8 %
élelmiszerek áremelkedése	105,2 %	109,7 %
élelmiszeripar kereskedelem felé való értékesítésének árnövekedése	104,5 %	107,3 %
árszint emelkedés különbsége	+0,7	+2,4
forgalom változása	106,9 %	96,4 %

Az árkülönbség az árólló nyílását mutatja, s a lakosság árérzékenysége miatt ez az oka a piacvesztésnek.

2000-ben a beszerzési árak nem adnak magyarázatot az átlagos inflációt majdnem elérő kiskereskedelmi árak növelésére.

A beszerzési árak növekedésétől eltérített kiskereskedelmi árakra a magyarázatot a hálózatbővítő kereskedelem sajátos forrás szerző igénye adja meg.

A piacvesztés mértéke változatlan áron számolva 26 milliárd Ft volt, ami például:

- vagy 400 millió liter tejnek,
- vagy egy millió db vágósertésnek,
- vagy 940 ezer tonna búzának felel meg.

EXPORT

Az élelmiszer és dohányipari vállalkozások exportja 2000-ben változatlan áron 5,4 %-kal nőtt.

Ez a jelentős teljesítmény annak ellenére jött létre, hogy az exporttámogatásokat a nemzetközi kötelezettségek miatt a kormányzat csökkentette./ Az egységnyi bevételre kapott támogatás több mint 4 %-kal csökkent/

Az érdekeltséget nem javította az éven belül sem kiszámítható piacra-jutási támogatási rendszer, valamint egyes CEFTA országok piackorlátozó intézkedései és az ipar érdekeit mellőző magyar kormányzati válaszlépés sem.

Mindezek ellenére a vállalkozásoknak a volumen növelése mellett 3 % mértékű deviza áremelkedést sikerült realizálni. A 2000-ben még kiszámítható árfolyampolitika is segített. A deviza áremelkedés , a Ft árfolyamának változása együttesen 14,8 % árváltozást eredményezett.

Folyó árakon az export árbevétele így 19,7 %-kal nőtt.

A vállalkozások export teljesítményétől eltér a termékelvű VÁM statisztika eredménye.

Az élelmiszer és dohányipari termékek kivitele ugyanis 2000-ben is tovább csökkent. A visszaesés immár 1998 óta "töretlen"!

Az élelmiszer- és dohányipari termékek külkereskedelme (millió USD)			
Forgalom	1998	1999	2000
export	1927,7	1635,5	1592,7
import	808,4	646,0	720,8
Egyenleg	1119,3	989,5	871,9

Mindez egyértelmű bizonyítéka az export-érdekeltség romlásának, meggyőző válasz arra, hogy a kormányzatnak nem sikerült megtalálni az exporttámogatás csökkentését kompenzáló módszereket. A támogatások átfordítása a mezőgazdasági termelő szférában nem járultak hozzá az ipar input költségeinek csökkentéséhez, mivel a megelőző két évben évenként is 20 % felett volt a mezőgazdasági termékek termelői árainak növekedése.

A kedvezőtlen folyamat sajnos 2001-ben is folytatódik, ugyanis az élelmiszer és dohányipari cégek exportja az első tíz hónapban több mint 6 %-kal csökkent. Ez részben reagálás a Ft árfolyamsávjának szélesítése miatti további érdekeltség romlásra.

Sajnálatos ez a kompenzáció nélküli lépés, mivel azokat az ágazatokat sújtja, akik kicsi importhányaddal exportálnak, s jelentősen hozzájárulnak hogy ne legyen nagyobb az ország külkereskedelmi mérlegének hiánya.

Emellett a pozíciót az is rontja , hogy az import áruk versenyképessége ugrásszerűen megnő, ami további belső piacvesztést eredményezhet.

IMPORT

A magyar mezőgazdaság teljesítményével, ár versenyképességi problémáival függ össze , hogy az élelmiszeripari termékek importján belül gyorsabban nő a termelő célt szolgáló import, mint a fogyasztási cikkeké.

Az élelmiszeripari termékek importszerkezete (millió USD)			
Év	1999	2000	2000/1999 %
Termelést szolgáló i.	329,7	392,7	119,1
Fogyasztást szolgáló i.	316,3	328,1	103,7

A termelést szolgáló import további növekedése várható, mivel a kormányzatnak nem érdeke a hazai mezőgazdasági termékek ár-versenyképességének javítása, a külkereskedelem további liberalizálása pedig olcsóbbá teszi az importot is.

A közvetlen fogyasztást szolgáló import mérsékelt növekedése, a hazai fogyasztás, élelmiszer vásárlás csökkenése azt eredményezte, hogy az import termékek részesedése a hazai élelmiszer és dohányipari termékek piacán elérte a 10 %-os mértéket!

Ez ipari termelői áron számolva közel 100 milliárd Ft-ot tesz ki és az ipar termelési értékének 6 %-át adja, ami kiteszi például a malomipar teljes termelését.

BERUHÁZÁSOK

Az ipar vállalkozásainak versenyképessége szempontjából rendkívül jelentős változás következett be.

2000-ben reál árakon számolva több mint 20 %-kal csökkent a kettős könyvvezetésű vállalkozások üzembe helyezett beruházásainak teljesítmény értéke.

A folyó áras beruházások értéke még az elszámolt amortizációtól is elmaradt. Ezzel megtört egy tíz éves trend, amikor is a beruházások értéke számottevően meghaladta az amortizációt.

A trend váltás súlyosságát jelzi, hogy amíg az elmúlt 10 évben a beruházások döntő hányadát a külföldi tulajdonban lévő szakmák, cégek valósították meg és a magyar tulajdonú társaságoknál még a szinttartó beruházásokra sem volt mód, így ezen társaságok felzárkózásának esélye óriásit csökkent.

A közeli években ugyanakkor a teljes iparágban olyan új kihívásoknak kell megfelelni amelyek igen jelentős fejlesztés megvalósítását teszik szükségessé.

Többek között:

- az élelmiszerbiztonsági követelményeknek,
- a csomagolás előírásoknak,
- a hulladékgazdálkodás, a szennyvíz kibocsátás, a levegőterhelés, a zajszint csökkentés, környezetkímélő feldolgozási technológiák alkalmazási követelményeinek

való megfelelés négy-öt éven keresztül évente a jelenleginél háromszor nagyobb beruházás megvalósítását igényli. / Ez átlagosan legalább 140-150 md Ft fejlesztési igényt jelent / Ezt az ipar vállalatai saját erőből nem, csak jelentős vissza nem térítendő állami támogatással lesznek képesek megvalósítani.

A GAZDÁLKODÁS EREDMÉNYESSÉGE

A reálfolyamatokban jelzett, a jövőt érintő kedvezőtlen jelenségek mellett az iparág profit termelő képessége 2000-ben nagymértékben javult.

Az adózás előtti eredmény 82,5 %-kal volt nagyobb az 1999 évinél és 74,4 milliárd Ft-ot ért el.

Folyó árakon a bruttó hozzáadott érték /GDP/ is 20 %-kal nőtt, s ezzel a termelési értéken belüli GDP hányad hosszú évek után újra 20 % felé emelkedett. Ez alig 3 % ponttal alacsonyabb az EU átlagos élelmiszeripari teljesítményénél. A felzárkózás esélye óriási!

Az eredmények ellenére az árbevétel arányos adózás előtti eredmény hányad csak 4,03 %, ami közel 30 %-kal kisebb a magyar ipar átlagánál.

A kedvező eredményjavulást lényegében külső támogatások nélkül a vállalkozások gazdálkodásuk eredményes racionalizálásával érték el.

100 Ft termelési értékre vetített fajlagos költségek és eredmény (Ft)			
Tételek	Évek		
	1999	2000	2000/1999 (%)
Anyag és anyagjellegű költségek	71,67	71,17	99,2
Személyi jellegű költség	12,47	11,68	93,7
Egyéb költségek	7,93	7,77	98,2
Amortizáció	3,91	3,75	95,9
Üzemi eredmény	4,02	5,68	141,3

Mind ezek a kedvező tényezők tették lehetővé, hogy a 20 % feletti mezőgazdasági felvásárlási áremelkedéssel, a 17,8 %-os fajlagos bruttó kereset növekedéssel, a 14,5 %-os ipari termelő áremelkedéssel az élelmiszeripar alacsonyabb, 13,1 %-os termelői árnövekedés mellett is eredményesen birkózott meg.

Kedvező volt az is, hogy a pénzügyi műveletek vesztesége is csökkent, bár a kamatköltség még mindig rendkívül magas/ 40 milliárd Ft./

A fajlagos bankköltség 64 %-kal magasabb, mint a magyar ipar átlaga. Ez azt jelzi, hogy alig csökkent az iparunk kölcsöntőke kitettsége.

Az adózás előtti eredményből 106,4 md Ft volt a nyereség és 32,0 md Ft volt a veszteség./ A veszteség 1999-hez képest 18 md Ft-al csökkent./

A veszteséges vállalkozások száma rendkívül magas, 1186. Az iparág nettó árbevételéből való részesedésük is jelentős, 19,2 %, ami azonban az előző évi 40 %-os aránynál lényegesen kedvezőbb.

Figyelmet érdemel, hogy a veszteséges vállalkozások veszteségének 42 %-át az 500 főnél többet foglalkoztató nagy vállaltok adták, illetve a veszteség 55 %-át a többségi külföldi tulajdonú cégek realizálták.

A nyereséges vállalkozások 36 md Ft osztalékot fizettek és 10 md Ft adó megfizetés mellett 60,2 md Ft visszaforgattak a vállalkozásukba.

A legnagyobb nyereséghányaddal a kis létszámú szervezetek, valamint a 250 főnél több alkalmazottat foglalkoztató közepesnél nagyobb vállalatok dolgoztak. A közepes kategóriában a nyereséghányad alig több mint a megelőző év iparági átlaga.

Kedvező, hogy a megelőző évben veszteséges szakágazatokban /hús és baromfifeldolgozás, zöldség és gyümölcs feldolgozás, cukor gyártás / a veszteség megszűnt és ezek átlagosan “már” 2 % körüli nyereséghányadot értek el.

Sajnos hasonlóan alacsony az eredményhányad a tejtermékgyártásban, az édesiparban, a sütőiparban.

Kedvezőtlen az is, hogy 2000-ben veszteségessé vált a növényolaj és az üdítőital gyártás.

Az értékelés az iparágról átlagos képet ad, s ezen belül gyártási ágazatonként, vállalkozásonként igen jelentős eltérések adódnak.

Az általános értékelés ugyanakkor elősegíti a szakmai szövetségek szakági értékelését, valamint egyes cégek számára jó viszonyítási alapot ad pozíciójuk megítéléséhez.

Budapest, 2002.január.

TOP 100 az élelmiszeriparban				
HELYEZÉS		CÉG NEVE	2000. évi nettó árbevétel (md Ft)	árbevétel változás (%)
2000.	1999.			

1.	3.	Nutricia Termelőház Rt	46,08	119,4
2.	1.	Cereol Rt	43,98	93,6
3.	5.	Bábolna Rt	39,33	112,9
4.	6.	Pick Szeged Szalámigyár Rt	37,73	111,0
5.	7.	Coca-Cola Beverages Mo. Kft	36,86	133,4
6.	2.	Hajdu BÉT Rt	36,84	85,1
7.	4.	Unilever Magyarország Kft	36,00	100,0
8.	9.	Nestlé Hungaria Kft	34,95	109,5
9.	8.	BAT Pécsi Dohánygyár Kft	28,97	110,5
10.	11.	Sa Ga Foods Rt	24,08	109,0
11.	28.	Sole Hungaria Tejipari Rt	23,60	101,3
12.	17.	Hungrana Kft	22,87	127,1
13.	12.	MiZo Baranyatej Rt	22,50	105,4
14.	18.	Ringa Húsipari Rt	22,31	125,4
15.	14.	Dél-Hús Rt	22,25	115,0
16.	10.	Egri Dohánygyár Kft	21,77	98,2
17.	13.	Fővárosi Ásványvíz és Üdítőitalipari Rt	21,12	108,3
18.	16.	Borsodi Sörgyár Rt	20,10	104,2
19.	19.	Danone Tejtermékgyártó Kft	19,99	114,8
20.	15.	Dréher Sörgyárak Rt	19,64	101,7
21.	22.	Brau Union Hungária Sörgyárak Rt	19,50	119,8
22.	23.	Pápai Húskombinát Rt	19,35	125,2
23.	30.	Bábolna Takarmányipari Rt	18,70	132,0
24.	20.	Magyar Cukor Rt	18,08	108,8
25.	58.	Mátravidéki Cukorgyárak Rt	17,86	248,4
26.	29.	Kometa-99 Kft	17,70	124,6
27.	21.	Kraft Food Kft	16,62	101,3
28.	31.	Hungerit Rt	16,47	118,1
29.	24.	Zwack Unicum Rt	15,75	104,0
30.	35.	Agrokomplex Central-Soya Rt	14,92	134,0
31.	26.	Sara Lee/DE Rt	14,39	98,0
32.	39.	Globus Konzervipari Rt	14,39	150,0
33.	27.	Kabai Cukorgyár Rt	14,22	98,3
34.	44.	Fejértej Parmalat Rt	14,10	165,1
35.	36.	Gyulai Húskombinát Rt	13,89	134,9
36.	34.	Best Food Kft	13,12	111,9
37.	32.	Reemstma Debreceni Dohánygyár Kft	12,80	101,9
38.	50.	Bonduelle Nagykőrös Főzelékkonzerv Kft	12,73	157,9
39.	40.	Gallicoop Rt	12,44	136,0
40.	41.	Tolnatej Rt	12,39	135,6
41.	32.	Henkell und Söhnlein Hungária Kft csop.	12,13	93,3
42.	25.	Stollwerck Budapest Kft	11,81	80,2
43.	37.	Pannontej Rt	11,61	116,6
44.	38.	Zalahús Rt	11,06	115,1
45.	42.	Pannongabona Rt	11,01	125,4
46.	61.	Merian Orosháza Finomszárnyas Rt	10,79	163,2
47.	57.	EFFEM Hungary Kft	10,77	148,8
48.	59.	Debreceni Hús Rt	10,47	148,5
49.	54.	Cerbona Rt	10,23	136,4
50.	46.	Rauch Hungaria Kft	10,20	122,2
51.	51.	Győri Kekszt Kft	10,09	125,7

52.	56.	Gyermelyi Szövetkezet Rt	9,16	125,8
53.	55.	Agromill Rt	9,00	122,0
54.	43.	Agribrands Europe Hungary Rt	8,97	102,9
55.	63.	Veszprémtej Rt	8,93	138,2
56.	60.	Zalabaromfi Rt	8,54	126,0
57.	52.	Tchibo Kft	8,33	104,9
58.	53.	Chio-Wolf agyarsország Kft	8,30	110,4
59.	65.	Alföldi Gabona Rt	8,29	131,0
60.	0	Hungary-Meat Kft	8,28	661,0
61.	64.	Sió Eckes Kft	8,26	129,3
62.	49.	Deko-Food Rt	7,90	98,0
63.	48.	EKO Kft	7,84	97,3
64.	0	Borsi Húsipari Rt	7,39	365,7
65.	62.	Pannon Baromfifeldolgozó Kft	7,37	108,9
66.	66.	Hajdusági Gabonaipari Rt	7,18	114,3
67.	78.	Mátratej Kft	6,68	146,8
68.	69.	Amstel Sörgyár Rt	6,53	121,2
69.	68.	Herz Szalámigyár Rt	6,42	114,4
70.	77.	ATEV Rt	6,30	136,4
71.	70.	Szabolcs Gabona Rt	6,26	119,0
72.	100.	Monsanto Kft	5,78	172,5
73.	79.	Buszesz Rt	5,58	127,4
74.	86.	Első Pesti Hengermalom Rt	5,57	133,9
75.	67.	Falcotrade Húsipari Rt	5,47	87,1
76.	0	ISV Rt	5,42	0,0
77.	82.	Olympos-Top Kft	5,22	124,0
78.	76.	Her-Csi-Hús Kft	5,21	112,5
79.	85.	World Protein Kft	5,20	124,4
80.	75.	Szobi Szörp Rt	5,03	102,0
81.	80.	Hungaromill Rt	4,93	113,6
82.	72.	Schöller Bt	4,88	97,8
83.	47.	WÉS Tejipari Rt	4,80	58,1
84.	96.	Albadomu Bt	4,79	136,1
85.	98.	Agroferm Rt	4,68	133,0
86.	74.	Csabai Konzervgyár Rt	4,66	97,5
87.	90.	Pécsi Serfőzde Kft	4,65	122,4
88.	103.	Euopharma Kft	4,65	144,9
89.	71.	Budafoki Élesztő és Szeszgyár Kft	4,63	91,7
90.	88.	Dr. Oetker Kft	4,37	108,2
91.	91.	Mogyi Kft	4,54	124,0
92.	89.	Nagykőrösi Konzervgyár Rt	4,52	111,6
93.	108.	Dráva Tej Rt	4,47	145,1
94.	84.	Kecskeméti Konzervgyár Rt	4,33	103,6
95.	87.	Északtej Rt	4,28	104,1
96.	83.	ELMA Rt	4,25	101,2
97.	92.	Dunakenyér Rt	4,19	115,4
98.	75.	Bábolna Nyírmada Tak. ip. Kft	4,01	85,5
99.	107.	Kékkúti Ásványvíz Kft	3,94	128,1
100.	0	Szatmári Konzervgyár Kft	3,91	274,6

